

Калина Малина
Светещата риза

Живял някога на земята беден старец. Живял си сам-самичък. Няма-мал си в къщи друга живинка освен няколко бълхици, които не му давали мира. А бърбурив бил този старец и тъй като нямало с кого да разговаря, приказвал си самичък. Но колкото приказлив, толкова и трудолюбив бил. Само че не можел да работи, ако не се кара с някого. Карал се най-напред на себе си, а после на въображаемите си деца и внуци.

– Ха така, дърто! Пери, търкай ризата, да ти дойде умът. Не биваше ли да се ожениш, дорде е време! Сега щеше да си имаш бабичка. Бабичката щеше да те поще. Нито една бълхица нямаше да остави. Ах, ти, глупава дъртешка главо! Виж сега ризата ти на какво прилича. Мръсна. Съдрана. Пък ако си имаше бабичка, щеше да си имаш и синове, и щерки. „Хайде на нивата! – ще им викнеш. – Слънцето откога е изгряло. Ами ти, моме, какво се потриваш още? Грабвай менците и скоро на извора! Ах, вие, мързелановци. Снахо, тебе думам, прибори си дечурлигата да не ми се пречат в нозете!“

Старецът тъй се унасял в мечти, че започнал да чува детски викове.

– Стойте мирно, детища! – сърдел се той на въображаемите си внуци. – Не викайте, че ще ви опъна ушите!

Но тъй като децата продължавали да викат, той започнал да удря ту с една, ту с друга ръка ризата в коритото: пляс-плюс, пляс-плюс, цапа-цуца! Млъкнете, вампири! Здравно място няма да остане по вас. На! На! На!

Сиромашката риза се гърчела от болки в коритото, обръщала се на гръб, обръщала се на гърди, пшкала: „Ох, боли, боли, дядо!“ Но дядото не искал и да знае.

Най-после, капнал от умора, той оставял ризата и сядал да си почине. Днес тъй, утре тъй, колкото повече биел старецът бедната кълчишна риза, толкова по-бяла ставала тя, докато започнала да грее като самото слънце и дори по-силно от него, защото греела и нощем. Не ставало нужда старецът да пали газеничето. Ризата тъй светела, че макар старческите очи и да били слаби, можели да различат пшениченото зърно от къклицата. Дето и да отидел старецът, все било светло около него. Затова нощем си сечал в гората дърва, нощем берял коприва и друг треволяк за чорбица.

Разчуло се това вредом и стигнало до ушите на царя.

– Тъй и тъй, господарю – казали слугите, – и най-голямото ти светило не може да се сравни с ризата на този старец. Не свети тя, а грее като самото слънце.

– Веднага да ми донесете тази риза! – заповядал царят.

Отишли слугите в гората. Потропали на вратата в колибата: чук, чук, чук. Никой не се обади. Потропали още веднъж: чук, чук, чук. Пак никой. Тогава един от слугите, който имал най-дълги уши и чувал най-добре, казал:

– Почакайте! При стареца има някой. Чува се, че говори.

Навел се той, погледнал през цепнатината на вратата и какво да види! Старецът, гол до кръста, шиел нещо бяло и си бърборел:

– Ха така, дърто! Да беше се оженил, нямаше сега да бодеш сухите си пръсти с тази губерка. Бабичката щеше да те кърпи, а ти само ще си пушиш тютюна. Но защо бабичката? Тя не вижда. Как ще вдене конопеното влакно? Нека те кърпи щерка ти. Хайде, моме, какво зяпаш? Дръж иглата! Мушкай бързо! Изваждай отгоре! Изваждай отдолу!

Докато се карал на въображаемата щерка, старецът закърпил ризата. Тъкмо се канел да я облече, влезли в колибата царските слуги.

– Стой! Не обличай тази риза! Царят ни прати да ни я дадеш.

– Да ви я дам, момчета, защо да не ви я дам. Царят си има толкова ризи, и то все свилени. Аз си имам една-едничка – кълчишна, но щом царят е хвърлил око на нея, нека я вземе. Мене щерка ми друга ще ми изтъче. Ето го стана. Ето го кросното. Ето ги и нищелките. Всичко има момата ми...

– Само момата я няма – казал царският човек с най-дългите уши, с които всичко чувал и затова всичко знаел. Знаел, че старецът няма ни щерка, ни внуци...

Старецът нищо не отвърнал на неговите думи.

Слугите занесли чудната риза на царя. Той заповядал да я сложат на видно място, в голямата зала, дето се събирали болярите. Но тъй като било денем не могли да разберат свети ли ризата, или не свети. Чакали да се стъмни. Причерняло небето. Вън мрак, а в палата още по-голям мрак. Дядовата риза нито свети, нито грее.

Разсърдил се царят. Изпратил бързоходци да доведат в двореца стареца. И този път, като стигнали до колибата, царските слуги чули кавга отвътре.

– Махнете се от главата ми, детища! Ще скъсате нишките. Ще ми разбъркате основата. Няма ли да се махате? Ще обърна дебелия край. На на вас! На! На! На!

– Този старик е полудял. Ще утрепе внучетата си. Влизайте да ги отървем!

Тъй казали слугите, защото те не знаели, че дядото няма внученца. Между тях не бил човекът с най-дългите уши, който всичко знаел.

Отворили слугите вратата и що да видят! Седи си старецът на дъсчения стан и тъй силно блъска бърдото, че совалката лети от едната страна до другата.

– Остави тъкането, старче, а тръгвай с нас! Царят те вика.

Не му се отивало на стареца нийде. Бързал да изкара платното. Но нямало що. Тръгнал той. Като се отдалечили от колибата, обърнал се и извикал:

– Бабо, гледай да изгъчеш платното, докле си дойда!

Спогледали се царските слуги учудено. Нямало го оня с най-дългите уши да им каже, че старецът си приказва на въображаеми хора.

Завели дядото в двореца. Царят скочил разгневен от трона.

– Как посмя, старче, да излъжеш мене, царя! Дал си ми една нищо и никаква риза, кълчишна и цялата в кръпки. Тази ли е твоята светеща риза! Казвай де си скрил другата или ще заповядам да те хвърлят в тъмница!

– Нямам друга риза.

– Облечи тогава тази! – заповядал царят, на когото човекът с най-дългите уши прошепнал нещо.

Едва сега забелязали всички, че под връхната си дреха старецът нямал риза. Щом се облякъл, в залата светнало и затъмнило дневната светлина, що прониквала през прозорците.

– Значи, тази нищо и никаква кълчишна риза свети само върху твоя гръб, старче? – извикал царят. – Щом е тъй, ти ще останеш в палата да ми светиш.

– Пусни ме, царю, да си ида за малко! – замолил се старецът. – В къщи съм оставил бабичка, внученца... Трябва да се простя с тях!

Но тъй като човекът с най-дългите уши, който знаел всичко, бил излязъл за малко, нямало кой да каже на царя, че старецът си живее самичък в колибата. Затова царят го пуснал да се прости с близките си.

Напуснал старецът царските палати, но не си отишъл в къщи. В гората той разкъсал светещата риза и на всяко дръвче дал по парче.

– Светете на бедните дървари! – казал. – Ризата ми свети за тях, а не за царския палат.

Оттогава никой не го чул, не го видял. Дори и човекът с най-дългите уши, който всичко знаел, не можал да го намери и заведе в палата, както искал царят. А обкичените с парченцата от дявовата риза дървета светят и досега нощем в гората.

КРАЙ

© Калина Малина

Сканиране, разпознаване и редакция: moosehead, 2008

Издание:

Приказки от български писатели
Издателство „Български писател“, 1981 г.
с/о Jusautor Sofia

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8896>]